

prima instanță: Judecătoria Chișinău (sediul Buiucani)
Judecător: V.Chisilița
instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău
Judecători: N.Budăi, V.Efros, I.Muruianu

DECIZIE

25 aprilie 2018

mun. Chișinău

Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ
lărgit al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul	Valeriu Doagă
Judecătorii	Svetlana Filincova, Ion Druță Nina Vascan, Tamara Chișca-Doneva

examinând recursul declarat de Societatea cu Răspundere Limitată „Diuran”,
în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Societatea cu
Răspundere Limitată „Diuran” împotriva Societății cu Răspundere Limitată „Rapira”
cu privire la încasarea datoriei, dobânzilor de întârziere și compensarea cheltuielilor
de judecată,

împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 26 octombrie 2017, prin care a
fost admis apelul declarat de către avocatul Berezovschi Adrian în interesele
Societății cu Răspundere Limitată „Rapira”, casată hotărârea Judecătoria Chișinău
(sediul Buiucani) din 6 aprilie 2017 și emisă o nouă hotărâre, de respingere a cererii
de chemare în judecată

c o n s t a t ă :

La 26 august 2016 SRL „Diuran” a depus cerere de chemare în judecată
împotriva SRL „Rapira” cu privire la încasarea datoriei, dobânzilor de întârziere și
compensarea cheltuielilor de judecată.

În motivarea acțiunii societatea a invocat că între părți există o colaborare
îndelungată în domeniul construcțiilor, și anume, vânzarea materialelor de construcții,
efectuarea lucrărilor și înstrăinarea unui teren.

Astfel, la 15 iunie 2012 a fost semnat contractul de vânzare-cumpărare,
înregistrat sub nr. 8395, potrivit căruia SRL „Diuran” a înstrăinat SRL „Rapira”
terenul din XXXX, prețul contractului constituind 3 750 000 lei, care nu a fost achitată

de către cumpărător, urmând a fi achitată în dependență de posibilitățile materiale, dar nu mai târziu de 3 ani.

Totodată, reclamanta a menționat că a transmis terenul menționat, SRL „Rapira” pentru ca ultima să poată efectua lucrările de construcții preconizate.

La fel, societatea a contabilizat contravaloarea terenului prin eliberarea facturii din 15 iunie 2012 pentru terenul înstrăinat în sumă de 3750000 lei.

Suplimentar, SRL „Diuran” a efectuat în beneficiul SRL „Rapira” lucrări de construcție, iar dovada acestora este factura din 26 decembrie 2012 în mărime de 1 008 944 lei.

Societatea afirmă că pe parcursul acestei perioade pârâtul a achitat treptat costul terenului, pentru materialele de construcție și lucrările executate, ceea ce denotă recunoașterea existenței datoriei și intenția de a o achita, însă sumele menționate nu au acoperit pe deplin suma datorată.

Prin notificarea scrisă din 6 iulie 2016, SRL „Diuran” a somat SRL „Rapira” despre necesitatea stingerii datoriei în termen de 10 zile calendaristice, însă prin răspunsul din 18 iulie 2016, pârâtul a recunoscut datoria însă repetat s-a eschivat de la plata acesteia.

În drept, și-a întemeiat cerințele în baza art. 14, 277, 572, 512, 585, 610, 617 și 619 ale Codului civil.

SRL „Diuran” solicită, încasarea de la SRL „Rapira” a datoriei în sumă de 2 979 474,54 lei, a dobânzilor de întârziere în mărime de 62 038,39 lei, a cheltuielilor de judecată suportate la achitarea taxei de stat și pentru asistență juridică.

La 20 decembrie 2016 în cadrul ședinței de judecată, reprezentantul SRL „Diuran”, avocatul Vasilachi Alexandru a depus o cerere de concretizare a cerințelor, și anume, modificarea cuantumului dobânzilor, prin majorarea sumei de la 62 038,39 lei și până la 238 847,80 lei, începând cu 17 iulie 2016 (termenul limită acordat în baza notificării din 6 iulie 2016, recepționată la 7 iulie 2016) și până la depunerea prezentei cereri. (f.d. 141, vol.I) Suplimentar, reprezentantul SRL „Diuran”, avocatul Vasilachi Alexandru a depus la o cerere de completare/extindere a temeiului acțiunii, și anume, modificarea cuantumului dobânzii de la 238 847,80 lei și până la 380 148,42 lei, începând cu 17 iulie 2016 (termenul limită acordat în baza notificării din 6 iulie 2016, recepționată la 07 iulie 2016) și până la ziua depunerii prezentei cereri. (f.d. 170, vol.I)

Prin hotărârea Judecătoriai Chișinău (sediul Buiucani) din 6 aprilie 2017 s-a admis cererea de chemare în judecată a SRL „Diuran” împotriva SRL „Rapira” cu privire la încasarea datoriei. S-a încasat de la SRL „Rapira” în beneficiul SRL „Diuran” datoria în mărime de 2 979 475, 54 lei, dobânda de întârziere în mărime de 380 148,42 lei, cheltuielile de judecată pentru achitarea taxei de stat în mărime de 19 805 lei, cheltuielile de judecată pentru asistență juridică în sumă de 36 542, 90 lei. S-a încasat de la SRL „Rapira” în beneficiul statului taxa de stat în mărime de 30 195 lei.

La 18 aprilie 2017 SRL „Diuran” a declarat apel nemotivat împotriva hotărârii primei instanțe, iar la 13 iulie 2017 a depus apel motivat, solicitând admiterea acestuia, casarea hotărârii primei instanțe și adoptarea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii. Totodată, a solicitat compensarea cheltuielilor de judecată.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 26 octombrie 2017 a fost admis apelul declarat de SRL „Repira”, casată hotărârea Judecătoriai Chișinău (sediul Buiucani) din 6 aprilie 2017 și emisă o nouă hotărâre prin care acțiunea a fost respinsă. S-a încasat de

la SRL „Diuran” în beneficiul SRL „Rapira” suma de 22 646 lei, cu titlu de taxă de stat suportată la examinarea cererii de apel.

La 10 octombrie 2017 SRL „Diuran” a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei instanței de apel cu menținerea hotărârii primei instanțe.

În motivarea recursului a invocat dezacordul cu decizia instanței de apel, menționând că instanța de apel a preluat motivele expuse de intimat, fără a elucida circumstanțele cauzei și a se conduce de principiul contradictorialității și egalității armelor într-un proces civil, în vederea respectării dreptului la un proces echitabil.

Totodată, recurenta a reiterat motivele de fapt și de drept indicate în cererea de chemare în judecată, precum și a remarcat că prima instanță la adoptarea soluției sale, a adoptat o hotărâre legală în temeiul art. 239 CPC.

Recurenta a afirmat că intimatul a achitat parțial datoria existentă, dovada fiind actele de verificare reciprocă semnate și recunoscute de ambele părți, în corespondența existentă între acestea, iar argumentul SRL „Rapira” precum că a achitat în numerar prețul contractului în sumă de 3 750 000 lei, nu poate fi reținut, or, acesta nu are un suport factologic și de jure, atât timp cât suma solicitată nu a fost achitată, iar intimatul nu a prezentat probe în acest sens, cum ar fi ordine de plată sau reflectarea în contabilitatea întreprinderii, aspect omis de instanța de apel.

SRL „Diuran” suplimentar a menționat că nici datoria pentru lucrările efectuate în baza facturii din 26 decembrie 2012 nu a fost achitată, or, argumentul precum că intimatul nu ar fi recepționat aceste lucrări este nefondat, atâta timp cât ultimul a recepționat necondiționat lucrările prin semnarea facturii, lucrările date, fiind parte a complexului locativ din XXXX, construit de intimat și nu a făcut dovada că lucrările în cauză nu au fost executate sau ar fi fost executate de un alt antreprenor.

Mai mult, instanța de apel a ignorat faptul că la materialele cauzei se regăsesc acte de verificare reciprocă semnate de către ambele părți, care demonstrează că datoria SRL „Rapira” față de SRL „Diuran” nu a fost achitată, precum și din rapoartele financiare depuse anual de SRL „Diuran” la Direcția Generală Statistică pentru anii 2012, 2013, 2014, 2015 și 2016 în care la poziția creanțe comerciale, cont 221 figurează datoriile agenților economici față de SRL „Diuran”, nu rezultă că datoria a fost achitată. Or, în decifrarea contului 221 pentru fiecare an figurează datoriile SRL „Rapira” care coincid cu actele de verificare reciprocă pentru anii respectivi.

SRL „Diuran” a relatat că datoria imputată a fost recunoscută de intimat și prin răspunsul din 18 iulie 2016, prin care a propus transmiterea în contul datoriei a 3 apartamente.

Consideră că pe parcursul examinării cauzei, atât în instanța de fond, cât și în apel, intimatul nu a confirmat prin probe pertinente că a achitat suma datorată, or, declarând că ar fi achitat în numerar prețul contractului și că lucrările nu au fost executate și recepționate, nu poate fi reținut de către instanță, deoarece simpla negare a înscrisurilor, nu reprezintă în sine o dovadă a celor expuse.

Prin referința din 12 februarie 2018, SRL „Rapira” a solicitat respingerea cererii de recurs, ca fiind inadmisibilă.

La 22 februarie 2018, SRL „Diuran” a depus cerere de recurs concretizată, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei instanței de apel cu menținerea hotărârii primei instanțe.

Suplimentar a indicat că urmează a fi admisă cererea înaintată la 5 octombrie 2017 în cadrul ședinței instanței de apel, în baza art. 372 alin. (3) CPC, privind încasarea dobânzilor de întârziere după emiterea hotărârii primei instanțe din 6 aprilie 2017, pentru perioada 7 aprilie 2017 - 5 octombrie 2017 în sumă de 257 663,41 lei în baza calcului anexat la cerere.

În drept, și-a întemeiat cererea de recurs în baza art. 118, 121, 130, 429, 430, 431, 432 alin. (2), 434, 435, 437 și 445 ale CPC, art. 9, 10, 14, 512, 514, 572, 585, 602, 617, 619, 643 alin. (1), 644 alin. (1) și 753 ale Codului civil.

Prin referința suplimentară din 27 februarie 2018, SRL „Rapira” a solicitat respingerea cererii de recurs drept una inadmisibilă.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) CPC, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale.

Astfel, instanța de recurs consideră că recurenta SRL „Diuran” s-a conformat prevederilor legale și a declarat recursul la 10 noiembrie 2017, în termen.

În conformitate cu art. 444 CPC, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Studiind materialele cauzei, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a admite recursul, de a casa decizia instanței de apel și de a restitui pricina la rejudecare în instanța de apel din considerentele ce urmează.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) CPC, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită pricina spre rejudecare în instanța de apel în toate cazurile în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

În conformitate cu art. 432 alin. (1) CPC, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

Deși, alin. (3) al normei enunțate specifică concret care încălcări sau erori se consideră drept omisiuni procedurale, alin. (4) menționează că săvârșirea și altor încălcări decât cele indicate la alin.(3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a pricinii sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Mai mult, instanța de recurs consideră necesar de a învedera prevederile art. 118 alin. (3), 130 alin. (1) și (2) CPC, care indică expres că circumstanțele care au importanță pentru soluționarea justă a pricinii sânt determinate definitiv de instanța judecătorească pornind de la pretențiile și obiecțiile părților și ale altor participanți la proces, precum și de la normele de drept material și procedural ce urmează a fi aplicate. Instanța judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea mult aspectuală, completă și nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblu și interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege și nici un fel de probe nu au pentru instanța judecătorească o forță probantă prestabilită fără aprecierea lor.

Astfel, la caz se constată că SRL „Diuran” înaintând acțiunea în judecată împotriva SRL „Rapira”, a solicitat încasarea datoriei în baza contractului de vânzare-

cumpărare a terenului nr. 8395 din 15 iunie 2012, dobânzilor de întârziere și compensarea cheltuielilor de judecată.

Este cert și faptul că, la 15 iunie 2012 a fost semnat contractul de vânzare-cumpărare, înregistrat sub nr. 8395, potrivit căruia SRL „Diuran” în calitate de vânzător, a înstrăinat SRL „Rapira” în calitate de cumpărător, terenul din XXXX, cu nr. cadastral XXXX, cu suprafața de XXXX. (f.d. 12, vol.I)

Potrivit pct. 4 al contractului, prețul imobilului indicat, stabilit de părți, este – 3 750 000 lei, achitați integral de către „cumpărător” „vânzătorului” la momentul semnării prezentului contract. (f.d. 12 – verso, vol.I)

Iar, pct. 6, 7 și 8 ale contractului stipulează că toate înțelegerile avute anterior de către „vânzător” cu alte persoane terțe în privința înstrăinării bunului imobil sus-numit își pierd valoarea din momentul autentificării notariale a prezentului contract. Conform art. 786 Cod civil „vânzătorul” declară față de „cumpărător” că nu va exercita dreptul privind răscumpărarea bunului imobil sus-numit. Notarul le-a explicat conținutul art. 764 Cod civil și art. 51 al legii cu privire la notariat. Prezentul contract servește temei pentru înregistrarea dreptului de proprietate asupra imobilului înstrăinat la OCT Chișinău, filiala ÎS „Cadastru”. Conform art. 290 și 321 ale Codului civil, dreptul de proprietate asupra imobilului va apărea la „cumpărător” din momentul înregistrării prezentului contract la OCT Chișinău, filiala ÎS „Cadastru”. Consecințele neînregistrării contractului le sunt cunoscute părților contractante.

La fel, s-a stabilit în contract că la sediul biroului notarului public s-au prezentat părțile, și anume, administratorul SRL „Diuran” – Buzenco Alexei, care acționează în baza statutului și administratorul SRL „Rapira” – Mocanu Tatiana, care acționează în baza statutului și care au cerut întocmirea prezentului contract și după ce au citit, fiind cunoscuți cu conținutul și efectele acestuia, l-au semnat în prezența notarului, confirmând prin aceasta încheierea prezentului contract. (f.d. 13, vol.I)

Astfel, prin factura de expediție seria HA nr. 2844126 din 15 iunie 2012, se confirmă că furnizorul SRL „Diuran” a transmis beneficiarului SRL „Rapira” în baza contractului de vânzare-cumpărare din 15 iunie 2012, pământ cu suprafața de 0,3368 ha, în valoare de 3 750 000 lei, aplicându-se ștampilele și semnăturile conducătorilor entităților juridice. (f.d. 14, vol.I)

Ulterior, la 28 iunie 2012, SRL „Rapira” a înregistrat dreptul de proprietate asupra bunului imobil procurat, și anume, terenul cu nr. cadastral XXXX, situat în XXXX, cu suprafața de XXXX, în baza contractului de vânzare-cumpărare nr. 8395 din 15 iunie 2012. (f.d. 10)

Tot actele cauzei atestă că, prin notificarea nr.10 din 6 iulie 2016, SRL „Diuran” a somat SRL „Rapira” despre necesitatea stingerii datoriei în termen de 10 zile calendaristice în mărime de 3 036 646, 98 lei, acumulată în baza în urma colaborării îndelungate, dovedită prin contracte, facturi fiscale și actele de verificare reciprocă (f.d. 17-18, vol.I), însă prin răspunsul din 18 iulie 2016, SRL „Rapira” a propus apartamente din XXXX cu nr. cadastrale XXXX, XXXX și XXXX, în schimb la datoria acumulată față de SRL „Diuran”. Totodată, a indicat că SRL „Rapira” își asumă obligația de a înstrăina apartamentele menționate. (f.d. 22, vol.I)

La materialul probator al cauzei se regăsește, actul de verificare reciprocă, începând cu 1 ianuarie 2016 și până la 6 iulie 2016, semnat și ștampilat de SRL „Diuran” și SRL „Rapira”, în care s-a indicat datoria SRL „Rapira” în mărime de

3 036 646, 98 lei, acumulată în baza facturilor fiscale datate cu 31 ianuarie 2016, 29 februarie 2016, 30 aprilie 2016, 31 mai 2016 și 30 iunie 2016. (f.d. 32, vol.II)

Fiind investită cu judecarea cauzei în speță, prima instanță a ajuns la concluzia temeiniciei acțiunii și încasării de la SRL „Rapira” în beneficiul SRL „Diuran” a datoriei în mărime de 2 979 475, 54 lei, a dobânzilor de întârziere în mărime de 380 148,42 lei, a cheltuielilor de judecată pentru achitarea taxei de stat în mărime de 19 805 lei, a cheltuielilor de judecată pentru asistență juridică în sumă de 36 542, 90 lei. S-a încasat de la SRL „Rapira” în beneficiul statului taxa de stat în mărime de 30 195 lei.

În susținerea soluției adoptate, prima instanță a reținut că, între SRL „Rapira” și SRL „Diuran” există raporturi juridice contractuale în temeiul căror, SRL „Rapira” are obligația de a restitui mijloace financiare pentru marfă, servicii și bunuri livrate de SRL „Diuran”, în sumă totală de 3 750 000 lei.

Astfel, instanța inferioară a conchis că, SRL „Rapira” nu a stins datoria acumulată față de SRL „Diuran” în mărime de 2 979 475,54 lei, fapt demonstrat prin actele de verificare anexate la materialele cauzei, iar aceste circumstanțe conduc la încasarea dobânzilor de întârziere și compensarea cheltuielilor de judecată.

Judecând apelul declarat de SRL „Rapira”, Curtea de Apel Chișinău prin decizia din 26 octombrie 2017 a admis apelul declarat de SRL „Repira”, a casat hotărârea Judecătorei Chișinău (sediul Buiucani) din 6 aprilie 2017 și a emis o nouă hotărâre prin care acțiunea a fost respinsă. S-a încasat de la SRL „Diuran” în beneficiul SRL „Rapira” suma de 22 646 lei, cu titlu de taxă de stat suportată la examinarea cererii de apel.

Pentru a decide astfel, instanța de apel, cu referire la prevederile art. 8, 9, 512, 513, 514, 572, 602, 617, 619, 624, 625, 666, 679, 680, 753, 756 și 757 ale Codului civil, art. 5 al Legii cu privire la cadastrul bunurilor imobile, art. 3 alin. (2), 44, 47, 50, 51 ale Legii cu privire la notariat, a reținut că din pct. 4 al contractului de vânzare-cumpărare, în baza căruia se solicită încasarea sumei datorate, reiese că suma de 3 750 000 lei a fost achitată integral de cumpărător până la momentul semnării contractului cu vânzătorul, ambele părți exprimându-și în acest sens, acordul că toate stipulările contractuale corespund adevărului și confirmă faptul cu privire la achitarea integrală a prețului imobilului.

Totodată, Curtea de Apel Chișinău a precizat că actul de verificare reciprocă din 26 august 2016, întocmit la data depunerii acțiunii, pentru suma de 2 979 475, 54 lei, nu este semnat de către SRL „Rapira”, iar în lipsa contrasemnării de cealaltă parte, înscrisul nu are putere probantă.

Judecând cauza în ordine de recurs, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție constată că la examinarea cauzei instanța de apel a încălcat normele de drept procedural și material.

În susținerea opiniei enunțate instanța de recurs precizează că în partea motivată a deciziei pronunțate la 26 octombrie 2017 instanța de apel a făcut referire la contractul de vânzare-cumpărare a bunului imobil nr. 8395 din 15 iunie 2012, autentificat de notarul public, Pulbere Vera, care la 28 iunie 2012 a fost suspus înregistrării la organul cadastral (f.d. 10-11, vol.I), factura de expediție nr. 2844126 din 15 iunie 2012 eliberată pentru suma de 3 750 000 lei (f.d. 14, vol.I), factura fiscală nr. 0525178 din 16 decembrie 2012 în sumă de 1 008 944 lei (f.d. 15, vol.I), actul de verificare

reciprocă la situația din 26 august 2016, în sumă de 2 979 475, 54 lei, ziua în care a fost înaintată acțiunea în judecată (f.d. 23), răspunsul SRL „Rapira” la notificarea SRL „Diuran” (f.d. 17, 22, vol.I), actul de verificare reciprocă pentru perioada 1 iunie 2016 – 6 iulie 2016 (f.d. 16, vol.I).

Însă, din procesul-verbal al ședinței de judecată a instanței de apel din 5 octombrie 2017-26 octombrie 2017, rezultă că instanța de fapt nu a cercetat probele pe care s-a axat la adoptarea deciziei. (f.d. 53-57).

Pe când, potrivit art. 383 alin. (1) CPC, ce reglementează aspecte ce țin de cercetarea probelor în cadrul examinării apelului, după explicațiile participanților la proces, instanța de apel verifică probele din dosar și cele prezentate suplimentar de aceștia. Procedura de administrare a probelor în instanță de apel este similară celei din primă instanță.

Iar, conform art. 239 CPC, hotărârea judecătorească trebuie să fie legală și întemeiată. Instanța își întemeiază hotărârea numai pe circumstanțele constatate nemijlocit de instanță și pe probele cercetate în ședință de judecată.

Sub acest aspect este de observat și faptul că deși, instanței de apel i-a fost prezentată explicația directorului SRL „Diuran”, cu anexe la aceasta, în care se reflectă poziția intimatului atât asupra pretențiilor din acțiune, cât și asupra apelului declarat de SRL „Rapira”, aceasta a rămas fără o apreciere din partea instanței.

În speță, prezintă relevanță prevederile art.17 alin. (1), (2), (7), (10), (14) al Legii contabilității nr. 113 din 27 aprilie 2007, care prevede că dașinerea de către entitate a activelor cu orice titlu, înregistrarea surselor de proveniență a acestora și a faptelor economice fără documentarea și reflectarea acestora în contabilitate se interzic. Entitatea cu răspundere limitată înregistrează elementele contabile în baza contabilității de angajamente, iar entitatea cu răspundere nelimitată - în baza contabilității de casă sau contabilității de angajamente. Creanțele și datoriile pe termen scurt se înregistrează în contabilitate la valoarea nominală, iar creanțele și datoriile pe termen lung - la valoarea scontată, în conformitate cu cerințele standardelor de contabilitate. Contabilitatea creanțelor și datoriilor se ține pe categorii, clienți, furnizori, alți debitori și creditori. Contabilitatea veniturilor se ține pe feluri de venituri, potrivit naturii sau sursei de proveniență a acestora. În contabilitate, profitul sau pierderea se determină cu total cumulativ de la începutul perioadei de gestiune. Închiderea conturilor de venituri și cheltuieli se efectuează, de regulă, la finele perioadei de gestiune.

Totodată, instanța de recurs reține prevederile art. 18 și 19 al legii menționate, care stipulează că ciclul contabil al entității cuprinde: a) întocmirea documentelor primare și centralizatoare; b) evaluarea și recunoașterea elementelor contabile; c) reflectarea informațiilor în conturile contabile; d) întocmirea registrelor contabile; e) inventarierea elementelor contabile; f) întocmirea balanței de verificare, a Cărții mari și a situațiilor financiare.

Faptele economice se contabilizează în baza documentelor primare și centralizatoare. Documentele primare se întocmesc în timpul efectuării operațiunii, iar dacă aceasta este imposibil - nemijlocit după efectuarea operațiunii sau după producerea evenimentului. Entitatea utilizează formulare tipizate de documente primare, aprobate de Ministerul Finanțelor. În lipsa formularelor tipizate sau dacă acestea nu satisfac necesitățile entității, entitatea elaborează și utilizează formulare de

documente, aprobate de conducerea ei, cu respectarea cerințelor alin.(6). Documentele primare întocmite pe suport de hârtie sau în formă electronică au aceeași putere juridică. În cazul întocmirii documentului primar în formă electronică, entitatea, la solicitarea utilizatorului, este obligată să imprime copia documentului pe suport de hârtie din cont propriu. Documentele primare întocmite vor conține următoarele elemente obligatorii: a) denumirea și numărul documentului; b) data întocmirii documentului; c) denumirea, adresa, IDNO (codul fiscal) al entității în numele căreia este întocmit documentul; d) denumirea, adresa, IDNO (codul fiscal) al destinatarului documentului, iar pentru persoanele fizice - codul personal; e) conținutul faptelor economice; f) etaloanele cantitative și valorice în care sunt exprimate faptele economice; g) funcția, numele, prenumele și semnătura, inclusiv digitală, a persoanelor responsabile de efectuarea și înregistrarea faptelor economice. Persoanele care întocmesc și/sau semnează documentele primare răspund în conformitate cu art.44. Documentele de casă, bancare și de decontare, datoriile financiare, comerciale și calculate pot fi semnate unipersonal de conducătorul entității ori de două persoane cu drept de semnătură: prima semnătură aparține conducătorului sau altei persoane împuternicite, a doua - contabilului-șef sau altei persoane împuternicite. În cazul autorităților publice, semnăturile pe documentele menționate se confirmă, după caz, prin aplicarea ștampilei. În lipsa funcției de contabil-șef, semnătura pe documentele menționate se aplică de conducătorul entității respective sau de altă persoană împuternicită.

Iar drept completare, art. 20 din aceeași lege, reglementează că formularele tipizate cu regim special se utilizează în cazurile: a) înstrăinării activelor cu transmiterea dreptului de proprietate, cu excepția valorilor mobiliare, iar art. 22 alin. (1), 23 alin. (1) și 43 alin. (1), prevăd că entitatea care aplică sistemul contabil în partidă dublă este obligată să țină evidența activelor, capitalului propriu, datoriilor, consumurilor, cheltuielilor și veniturilor în baza conturilor contabile. Datele din documentele primare și centralizatoare se înregistrează, se acumulează și se prelucrează în registrele contabile. Entitatea este obligată să păstreze pe suport de hârtie sau în formă electronică documentele contabile care includ: documentele primare, registrele contabile, situațiile financiare și alte documente aferente organizării și ținerii contabilității (denumite în cele ce urmează documente contabile).

Astfel, conform art. 10 pct. 5 și art. 12 pct. 1 ale Legii cu privire la antreprenoriat și întreprinderi nr. 845 din 3 ianuarie 1992, față de întreprinderi și organizații, indiferent de tipul lor de proprietate și forma de organizare juridică, care efectuează decontări în numerar în sumă ce depășește cumulativ 100 de mii de lei lunar, în baza obligațiilor lor financiare, încălcând modul stabilit de decontare prin virament, precum și care efectuează decontări în numerar și prin virament prin intermediari, indiferent de suma decontării efectuate, Serviciul Fiscal de Stat, aplică sancțiuni pecuniare în proporție de 10 la sută din sumele plătite, iar sumele amenzilor se fac venit la bugetul de stat. Întreprinderea, indiferent de forma juridică de organizare, asigură evidența contabilă și statistică în modul stabilit de legislația în vigoare.

În acest context, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție relevă că contrar normelor menționate, instanța de apel, judecând apelul, nu a dat apreciere faptului că la materialele cauzei lipsesc documente

contabile datate anterior, precum și la momentul încheierii contractului de vânzare-cumpărare din 15 iunie 2012 și ulterior încheierii tranzacției, care ar reflecta situația de fapt referitor la plățile efectuate în baza acestui contract.

Menționează instanța de recurs că litigiul dedus judecătii constă în încasarea datoriei de la SRL „Rapira” în beneficiul SRL „Diuran” în mărime de 2 979 475,54 lei, rezultată din contractul de vânzare-cumpărare a terenului nr. 8395 din 15 iunie 2012, prin care părțile au stabilit prețul acestuia la 3 750 000 lei.

Astfel, reiterează instanța de recurs că reieșind din conținutul pct. 4 al actului juridic încheiat la 15 iunie 2012, între SRL „Diuran” în calitate de vânzător și SRL „Rapira” în calitate de cumpărător cu privire la înstrăinarea terenului din XXXX, cu nr. cadastral XXXX, cu suprafața de XXXX se atestă că prețul imobilului indicat, stabilit de părți constituie 3 750 000 lei și că a fost achitat integral de către „cumpărător” „vânzătorului” la momentul semnării contractului.

Or, în acest sens, instanța de apel nu a verificat dacă într-adevăr această sumă a fost achitată de către cumpărător vânzătorului la momentul încheierii actului juridic sau ulterior încheierii acestuia, inclusiv nu a stabilit modalitatea de plată a acesteia, virament bancar (transfer) sau dispoziție de încasare sau plată, ținând cont că tranzacția a fost efectuată între două entități juridice, care au obligația potrivit normelor de drept materiale să contabilizeze fiecare operațiune economică desfășurată.

Totodată, se va reține că instanța de apel și-a bazat decizia doar în baza argumentelor invocate de către SRL „Rapira”, și anume, precum că, ultima a achitat în numerar prețul contractului în sumă de 3 750 000 lei, pe când urma să i-a în considerare și să se expună și asupra argumentelor invocate de SRL „Diuran”, precum că SRL „Rapira” nu a prezentat probe în acest sens, și anume, ordine de plată, ordine de eliberare a numerarului, dispoziții de încasare și/sau reflectarea în contabilitatea întreprinderii.

Dacă, SRL „Rapira” ar fi achitat în numerar SRL „Diuran” prețul contractului în mărime de 3 750 000 lei, nu este clar modul în care Curtea de Apel Chișinău a conchis că suma contractuală a fost achitată și reflectată în contabilitatea SRL „Rapira”, or, în acest sens, urma a fi prezentat ordinul de eliberare a numerarului, cu indicarea scopului operațiunii economice și sumei exacte.

Mai mult, instanța de recurs reține că la materialele cauzei nu se regăsește niciun virament bancar prin care s-ar confirma că suma de 3 750 000 lei, prevăzută în actul juridic din 15 iunie 2012 s-a trecut dintr-un cont al plătitorului în altul al beneficiarului, în procesul înregistrărilor contabile, circumstanță care a rămas fără o apreciere adecvată de către instanța de apel, deși urma a fi verificată și analizată minuțios întru soluționarea corectă a litigiului.

Or, dispoziția Legii cu privire la antreprenoriat și întreprinderi, menționată supra indică expres că întreprinderile, nu pot efectua decontări în numerar în sumă ce depășește cumulativ 100 de mii de lei lunar, aceasta deoarece, în baza obligațiilor lor financiare, încalcă modul stabilit de decontare prin virament, pe când urmează să asigure evidența contabilă și statistică în modul stabilit de legislația.

Ca urmare, este necesar de a puncta la acest capitol că actele scrise în care se consemnează cifric și letric, în etalon bănesc (ordinul de plată, comanda, dispoziția de încasare sau chitanța de plată), care reprezintă documente justificative contabile, de regulă în momentul și la locul înfăptuirii lor, nu s-au prezentat de nicio entitate juridică

întru confirmarea/infirmarea achitării/primirii sumei litigioase, astfel încât lipsesc dovezile care servesc înfăptuirea efectivă a operațiilor economice-financiare și ca bază a înregistrării lor în contabilitate.

O altă circumstanță care prezintă importanță la soluționarea litigiului dedus judecătii, dar nefiind apreciată de instanța ierarhic inferioară reprezintă și faptul că, din operațiunile economico - financiare, și anume, factura de expediție seria HA nr. 2844126 din 15 iunie 2012, datată cu aceiași zi, lună, an ca și contractul de vânzare-cumpărare nr. 8395, nu rezultă executarea sau neexecutarea acesteia.

Sub un alt aspect este de observat că deși, materialele cauzei denotă că prin notificarea nr.10 din 6 iulie 2016, SRL „Diuran” a somat SRL „Rapira” despre necesitatea stingerii datoriei în termen de 10 zile calendaristice în mărime de 3 036 646, 98 lei, acumulată în urma colaborării îndelungate, dovedită prin contracte, facturi fiscale și actele de verificare reciprocă (f.d. 17-18, vol.I), SRL „Rapira” prin răspunsul din 18 iulie 2016, a propus apartamente din XXXX cu nr. cadastrale XXXX, XXXX și XXXX, în schimb la datoria acumulată față de SRL „Diuran”, totodată, indicând că SRL „Rapira” își asumă obligația de a înstrăina apartamentele menționate. (f.d. 22, vol.I)

Tot aici, se va remarca că SRL „Rapira” nu a indicat pentru care anume datorii acumulate față de SRL „Diuran” a propus bunuri imobile în schimb, cu ulterioara lor vânzare, sau însăși din răspunsul din 18 iulie 2016 și din cererea de chemare în judecată, este evident că entitățile juridice colaborează îndelungat, și respectiv, pe parcursul mai multor ani, au încheiat contracte, eliberat facturi fiscale și au semnat acte de verificare a decontărilor reciproce pentru diverse servicii.

La fel, instanța de recurs consideră că, nu s-a demonstrat în prezenta speță, în baza căror acte de verificare prezentate de SRL „Diuran”, unele chiar fiind contrasemnate și de SRL „Rapira”, a fost recunoscută datoria în mărime de 2 979 475, 54 lei, acumulată anume în baza contractului de vânzare-cumpărare din 15 iunie 2012.

Or, instanța de apel urma să contrapună actele de verificare reciprocă prezentate din contabilitatea SRL „Rapira” și SRL „Diuran”, inclusiv prin verificare pozițiilor din conținutul acestor, și anume, dacă documentele sau actele juridice care atestă formarea datoriei acumulate la începutul perioadei de gestiune, corespunde cu datoria de la sfârșitul perioadei de gestiune.

La acest segment, evidențiază Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție că actele de verificare conținute la materialele cauzei, nu reflectă că anume în baza contractului de vânzare-cumpărare și factura de expediție s-a acumulat datoria solicitată de a fi încasată, or, acestea vizează diferite perioade de timp și diferite datorii acumulate în baza altor raporturi juridice, și nu coincid, inclusiv și prin documente contabile, cu toate că în vederea elucidării sub toate aspectele a materialelor cauzei, instanța de apel urma să verifice probele din dosar și cele invocate de participanții la proces, motiv din care instanța de recurs este în imposibilitate de a verifica legalitatea deciziei supuse recursului.

De asemenea, relevă instanța de recurs că, simpla invocare a instanței de apel precum că, actul de verificare reciprocă la situația din 26 august 2016, ziua depunerii acțiunii în instanța de judecată, pentru suma de 2 979 475,54 lei nu este semnat de SRL „Rapira” (f.d. 23, vol.I), iar în lipsa contrasemnării de cealaltă parte, înscrisul nu are putere probantă, ar putea fi insuficientă pentru a considera că aceasta a fost

achitată, or, la materialul probator al cauzei, nu sunt probe plauzibile în acest sens, ba mai mult, nu au fost prezentate acte de decontare reciprocă de către SRL „Rapira”.

Suplimentar, se va nota că SRL „Diuran” invocă că o parte din suma totală a contractului a fost achitată de SRL „Rapira”, însă nici acest argument nu a fost supus verificării de către Curtea de Apel Chișinău, aceasta deoarece la materialele cauzei lipsesc documente contabile care ar confirma decontările reciproce dintre persoanele juridice.

Or, instanța de apel urma să aprecieze înscrisurile contabile referitor la apariția și diferența sumei contractuale care este solicitată a fi încasată, și anume, suma contractuală de 3 750 000 lei și suma cerută de SRL „Diuran” în cererea de chemare în judecată din 2 979 475,54 lei a fost formată în baza contractului din 15 iunie 2012.

Distinct de cele relatate, reiese că, la materialele cauzei nu au fost anexate suficiente probe pentru a admite sau a respinge argumentele expuse în cererea de apel și/sau din cererea de chemare în judecată, referitor la plățile efectuate conform contractului, restanțele la plată, precum și descifrările acestora.

Ca urmare, instanța de recurs remarcă că actele de verificare reciprocă anexate la materialele cauzei, nu au relevanță în speța dedusă judecătii, deoarece acestea se referă la alte plăți și transferuri, în baza altor contracte încheiate între agenții economici și facturi fiscale, ordine de plată, și nu în baza actului juridic din 14 iunie 2012.

În această ordine de idei, este cert că omiterea aspectelor menționate de către instanța de apel, indică direct la examinarea superficială a apelului, fără a fi supusă controlului temeinicia și corectitudinea soluției date de prima instanță prin prisma prevederilor legale, aplicabile cazului.

La caz, prezintă relevanță și faptul că folosirea criteriilor pentru determinarea corectă a naturii juridice a litigiului dat, reieșind din specificul acestuia, presupune prin sine lămurirea completă și pe bază de dovezi certe a situației de fapt și de drept, care, este diferită de la caz la caz.

În atare situație, având ca bază dispoziția art. 118 alin. (5) CPC, care acordă instanței judecătorești (judecătorului) dreptul de a propune părților și altor participanți la proces, după caz, să prezinte probe suplimentare și să dovedească faptele ce constituie obiectul probațiunii pentru a se convinge de veridicitatea lor, instanța, întru stabilirea unor fapte, urma să propună părților prezentarea înscrisurilor necesare în original sau în copii autentificate în modul stabilit.

Din considerentele menționate și întru evitarea încălcării elementelor inerente ale garanțiilor procesuale instituite la art. 6 alin. (1) al Convenției, care reglementează dreptul la un proces echitabil, se impune admiterea recursului declarat de SRL „Diuran”, casarea deciziei instanței de apel din 26 octombrie 2017 cu restituirea cauzei la rejudecare în instanța de apel, de un alt complet de judecată.

La judecarea pricinii, instanța de apel urmează să țină cont de cele menționate, creând condiții obiective și reale participanților la proces și judecând cauza, să emită decizie întemeiată și legală.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c), art. 445 alin. (3) CPC, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admite recursul declarat de Societatea cu Răspundere Limitată „Diuran”.

Se casează decizia Curții de Apel Chișinău din 26 octombrie 2017, adoptată în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Societatea cu Răspundere Limitată „Diuran” împotriva Societății cu Răspundere Limitată „Rapira” cu privire la încasarea datoriei, dobânzilor de întârziere și compensarea cheltuielilor de judecată, cu restituirea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, de un alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței, judecătorul

Valeriu Doagă

Judecătorii

Svetlana Filincova

Ion Druță

Nina Vascan

Tamara Chișca-Doneva